

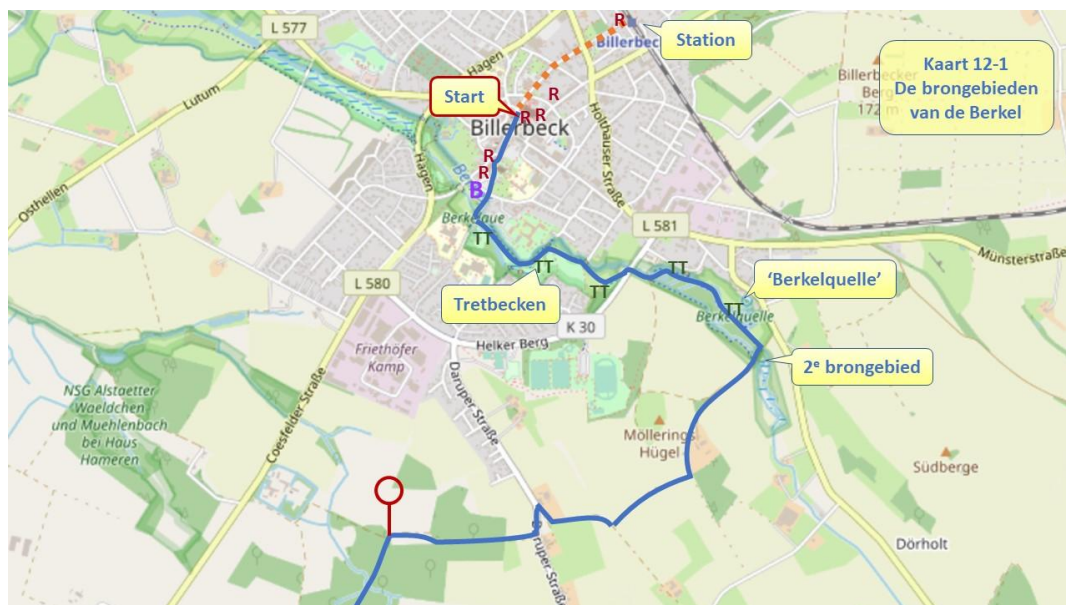


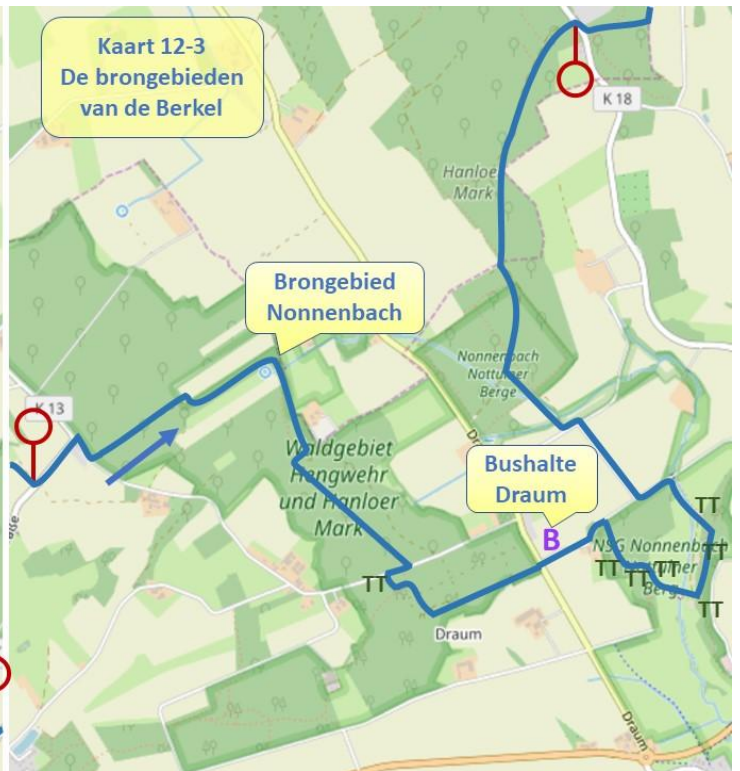
# Berkelpad etappe 12

Auteur: Dolf Logemann

## De Brongebieden

De Berkel heeft minimaal drie brongebieden, waarvan er twee op korte afstand van Billerbeck liggen en een derde een aantal kilometers verderop in de heuvels. Ook de Mühlenbach en de Honigbach behoren tot het stroomgebied van de Berkel, al komen ze pas een stuk verderop in de rivier. Deze langere wandeling verbindt Billerbeck niet alleen met de twee dichtstbijzijnde bronnen, maar ook een aantal van die andere brongebieden. De derde Berkelbron slaan we over, omdat dit een met distels begroeide droge greppel in een akker is en deze zelfs nauwelijks als een natte plek te herkennen is. Bovendien is er maar één weg die naar die bron leidt; u moet dezelfde weg weer terug. De aantrekkelijkheid van deze lange wandeling is dus niet die derde Berkelbron, maar het landschap van de Baumbergen er omheen. In de omgeving is, behalve de bronnen van de Mühlenbach en de Honigbach, veel moois te zien. De wandeling doet ook het brongebied van de Nonnenbach aan, al behoort die tot het stroomgebied van de Lippe. Het landschap is golvend en akkers en mooie bossen wisselen elkaar af. Het is weliswaar een lange wandeling, maar zij is als extra dimensie aan het Berkelpad zeker de moeite waard. Houdt er rekening mee dat de graspaden tussen de akkers door trekkerbanden flink beschadigd kunnen zijn, waardoor het soms zwaar lopen is. Dat probleem doet zich vooral in het begin van de route voor, later heeft u daar geen last meer van.





## Routebeschrijving

Aanlooproute vanaf het treinstation Billerbeck: de straat tegenover het station inlopen (Bahnhofstrasse) en RD tot aan de St. Ludgerusdom. Deze afstand is circa 500 m.

Bent u met de bus gekomen? De route loopt langs het busstation. U begint bij punt 4.

1. Startpunt is het voorplein van de St. Ludgerusdom, hoek Lange Strasse
2. Lange Strasse inlopen (tussen hotel-restaurant Domschenke en ijscafé Gamba) tot het kerkplein van de Johanneskerk (Johannikirchplatz)
3. Kerkplein oversteken en het plein via steegje aan de overzijde weer verlaten
4. Langs het busstation, straat oversteken en RD richting Kolvenburg
5. Na 100 m voorbij de brug LA. Blijf de Berkel over de rechteroever volgen tot aan een dompelbadje (zg. 'Wassertretbecken' of 'Kneippbad')
6. Bij het dompelbadje LA en daarna pad naar rechts volgen langs een groene schutting. U volgt het pad tot aan een drukkere weg (Helker Berg, K30). Zijpaden negeren
7. Weg circa 40 m naar links volgen en vervolgens oversteken. Daarna opnieuw het pad langs de Berkel inlopen. Na circa 150 m LA, over een kleine brug

Nadat u het bruggetje over bent, rechts van u aan de overkant van een vijver een beeld van een badende dame (zie de toelichting 'Vrouwen in badpak' in de eerste etappe). Dit was ooit het openluchtzwembad van Billerbeck. Daarna rechts een fraai moerasbos (broekbos) en vervolgens links een tweede vijver, die bekend staat als de officiële bron van de Berkel, de 'Berkelquelle'.

8. Het pad vervolgen en aflopen tot een grote veldkei die de afstand (enigszins onderschat) tot aan de monding aangeeft. Hier RA

Tegenover een informatiepaneel treft u een vlonder die naar het tweede brongebied leidt. Dit is een natte weide met ruigtebegroeiing die, afhankelijk van het jaargetijde, vooral uit bosbies of brandnetels bestaat.

9. Op T-splitsing RD, een holle weg. Na circa 200 m in Y-splitsing links aanhouden
10. Het weggetje leidt naar een boerenerf. Vlak voor het erf schuin RA, een graspad
11. Voorbij de boerderij, eerste graspad RA. Aan het einde opnieuw RA
12. Bij de eerstvolgende bebouwing RA richting een verkeersweg (Daruper Strasse). Aldaar scherp LA langs de weg
13. Na circa 120 m in de bocht van de weg RA, een graspad tussen de velden. Het graspad wordt een bospad
14. Het bospad buigt naar rechts om een akkertje. In de volgende bosrand LA, opnieuw een bospad. U passeert de Mühlenbach, die in dit bos ontspringt en zich in Coesfeld bij de Berkel voegt
15. Einde bospad RA, opnieuw een bospad
16. Na circa 200 m aan het einde bospad LA. Op dit punt staat een metalen slagboom. Dit nieuwe pad wordt voorbij het bos een verharde weg (Alstätte)
17. Eerste weg LA (richting huisnummers 11, 10, 9) en na 400 m RA (tegenover huisnummer 9), een graspad langs een boomsingel
18. Het graspad eindigt bij een verkeersweg (Napoleonsweg). Alhier RA
19. Na circa 250 m ter hoogte van een bushalte LA, vervolgens na 150 m op een kruising van paden en weggetjes RD, een graspad dat leidt naar twee windmolens

20. Einde graspad LA, opnieuw een graspad
21. Na circa 400 m eerste pad RA, eveneens een graspad. Dit pad eindigt bij een bosje. Hier RA naar de weg (Hastehausen) en vervolgens RD, opnieuw een graspad

Vlak na de boerderij en vóór het bosje passeert u de Honigbach, die nabij Billerbeck in de Berkel komt. Deze beek stond overigens tijdens onze verkenning van de route droog.

22. Einde graspad LA, langs een bosrand. U volgt hier de route van het lokale ommetje dat is aangegeven met de letter-cijfercombinatie D2 op een zwarte achtergrond. U volgt dit pad tot aan een volgende verkeersweg (Billerbecker Strasse). Zijpaden negeren, maar aan het eind wel met de bocht mee naar rechts
23. Billerbecker Strasse LA en in de bocht van deze weg RA, een richtingaanwijzer richting Nottuln op de hoek
24. Na circa 70 m, tegenover een parkeerplaatsje, LA, een breed bospad
25. Na circa 450 m RA, via een smal bospaadje. NB. Deze plek is herkenbaar aan het zwarte merkteken van een tweede lokaal ommetje op een boom: de letter-cijfercombinatie N5 op een zwarte ondergrond. Let op, als u het pad afloopt tot in de akker bent u te ver
26. Het smalle bospad volgen tot voorbij de bron van de Nonnenbach. (Ook deze bron stond overigens tijdens onze verkenning droog).
27. Na de bron het paadje verder aflopen, met alle bochten mee, tot het eindigt op een iets breder bospad. Aldaar RA en na circa 100 m met de bocht mee naar links, een breed bospad
28. Het brede bospad eindigt bij een asfaltweg, aldaar RA en na circa 200 m LA, een smal bospaadje, herkenbaar aan een bankje op de hoek
29. Na circa 80 m op splitsing van smalle bospaden links aanhouden. Dit pad heuvelafwaarts aflopen. Onderaan LA via een breed bospad. Zijpaden negeren
30. U komt uit op een verkeersweg (Draum, L577)

Hier treft u de bushalte 'Draum 60' in de buslijn van Nottuln naar Billerbeck. U kunt hier desgewenst uw wandeling afbreken.

31. Verkeersweg oversteken en RD
32. Na woonhuis eerst met de bocht mee naar links en voorbij de bocht RA een bospad heuvelopwaarts. U betreedt nu het natuurgebied Nonnenbach-Nottulner Berg
33. Na ca 250 m, bij een splitsing van paden, links aanhouden, richting een dal
34. Dal doorsteken en aan de overzijde LA, door het dal via het parallelle pad net achter de bosrand
35. Aan het eind van deze paden links aanhouden, richting de verharde weg (opnieuw Draum)
36. Draum LA
37. 1ste asfaltweg RA, richting 'Harry's Speisekammer'
38. Einde asfaltweg LA en na circa 50 m RA, via een smal grindpad richting bosrand
39. Pad volgen in het bos. Aan het einde RA via een onverharde bosweg
40. Bosweg geheel aflopen tot aan asfaltweg, een afstand van ongeveer 2 km

41. Op de asfaltweg RA en na circa 50 m LA het bos in, via een smal paadje. Daarna, met het vakantiepark aan uw linkerkant, recht de helling omhoog. (Door rigoureuze bosmaatregelen is het pad hier helaas verdwenen, maar de passage is niet moeilijk).
42. Bovenaan treft u een wandelpad. U gaat LA. U volgt hierna de lokale wandeling met de letter-cijfercombinatie B8 op een zwarte ondergrond. U loopt achter het vakantiepark langs, bij de afvalcontainers RA en direct LA via een gravelpad.
43. Einde gravelpad LA en met de weg mee naar rechts. (U passeert hier een van de ingangen van het Ferienpark Gut Holtmann)
44. Aan het eind van het vakantiepark, tegenover huisnummer 115, LA, een bospaadje. In een splitsing van bospaadjes rechts aanhouden
45. Asfaltweg oversteken en weggetje RD (rechts van de hoofdingang van het vakantiepark)
46. Na circa 1.200 m schuin links, een fietspad richting Billerbeck
47. Fietspad aflopen tot aan drukke verkeersweg
48. Verkeersweg oversteken en LA. Na 100 m RA richting 'Berkelquelle'
49. Einde RA. Rechts van u de vijver die formeel bekend staat als de Berkelquelle
50. Vanaf hier dezelfde weg als op de heenweg, nu in omgekeerde volgorde: pad vervolgen tot de vijver met de badende dame, aldaar RA, weg oversteken en aan de overzijde het (fiets)pad inlopen dat 40 m naar links begint. U wandelt vervolgens terug naar het centrum van Billerbeck, langs de groene schuttingen (hier links aanhouden) en het dompelbadje. U houdt de Berkel steeds aan uw rechterhand.

## Praktische informatie

Start en

### Einde

het voorplein van de St. Ludgerusdom aan de Markt in Billerbeck

U kunt de wandeling verkorten door halverwege gebruik te maken van de bus van Nottuln naar Billerbeck. Bushalte 'Draum 60' ligt aan de route. De wandelafstand is dan 13 km.

### Openbaar vervoer

Billerbeck is per trein bereikbaar vanaf Coesfeld (en Coesfeld vanuit Enschede).

Billerbeck en de andere Berkelsteden zijn daarnaast met elkaar verbonden d.m.v. een uursverbinding van bus R61 van RVM..

### Afkortingen in de tekst

In de tekst worden de volgende afkortingen gebruikt:

Rechtsaf = RA

Linksaf = LA

Rechtdoor = RD

### Straatnamen

De beschrijving in de tekst vermeldt, cursief tussen haakjes geplaatst, consequent alle straatnamen. Dit is gedaan om de beschrijving te kunnen vergelijken met een topografische kaart of om gemakkelijker de weg te vragen. Echter, in het veld staan de straatnamen niet altijd aangegeven.

### Horeca

> In het centrum van Billerbeck

> in het hoogseizoen in het Ferienpark Gut Holtmann (op driekwart van de tocht)

## Achtergrondinformatie

### Dr. Kneipp en de hydrotherapie

Dompelbaden zoals die bij punt 5 van de route vindt u overal in Duitsland. Ze horen bij de door de bekende priester en natuurarts dr. Kneipp rond 1850 geïntroduceerde hydrotherapie. Kneipp beweerde dat de tuberculose waaraan hij leed was genezen door zich dagelijks bij weer en wind in de vrij natuur onder te dompelen. Kneipp was de grondlegger van een nieuwe benadering van de geneeskunde die gebaseerd is op de volgende vijf pijlers: koudwaterbaden, kruidengeneeskunde, trainen, voeding en spiritualiteit. Kneipp geloofde dat een gezonde geest leidt tot een gezond persoon. Dat inzicht is nog steeds van waarde.

### De Baumbergen

De Baumbergen is het gebied achter Billerbeck, waar ook de bronnen van de Berkel liggen. Het is de waterscheiding van het stroomgebied van de IJssel (via de Berkel), de Rijn (via de Lippe) en de Eems.

In het Krijttijdperk, 139 tot 66 miljoen jaar geleden, was dit gebied een ondiepe zee. Diep in de bodem zitten nog de kalklagen die in die tijd zijn gevormd. Aan het eind van deze periode en in het Tertiair, 65 tot 2,6 miljoen jaar geleden, trok de zee zich terug en werd de bodem omhoog gedrukt. Er ontstond een hoger gelegen plateau: de basis voor de huidige Baumbergen. In de daarop volgende periode, het Kwartair, volgden de ijstijden. Vooral tijdens de voorlaatste ijstijd, de Saale-ijstijd, waren grote delen van West-Europa bedekt met grote ijsmassa's. Deze lieten in de bodem van de Baumbergen klei, grind en zand achter. Tijdens de laatste ijstijd, het Weichselien, werden deze overstoven met dikke lagen zand. In de nattere tijden die volgden sletten smeltwater en beken diepe voren in dit landschap. We noemen het nu een heuvellandschap, maar in feite is de Baumbergen een hoog gelegen plateau met brede erosiedalen. Dat heeft de Baumbergen overigens gemeen met het Zuidlimburgse 'Heuvelland'.

De heuvels in dit gebied reiken meestal net boven de 150 meter. De hoogste 'berg' is de Westerberg in de gemeente Nottuln. Deze ligt vlakbij het Ferienpark Gut Holtmann.



**4** **Neem een abonnement!**  
**Meer dan 1500 wandelkaarten**  
[www.wandelzoekpagina.nl/abonnement](http://www.wandelzoekpagina.nl/abonnement)  
voor slechts  
**€ 12,50**